O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MADANIYAT VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI HUZURIDAGI
BOTIR ZOKIROV NOMIDAGI MILLIY ESTRADA SAN’ATI INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

O‘zDK huzuridagi Botir Zokirov nomidagi Milliy estrada san’ati instituti rektori

____________ A.Mansurov

202 4 -yil “ 30 ” avgust

Ro‘yxatga olindi: № MD 70211002-1.06

70210901- 1.08

ZAMONAVIY GARMONIYA FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	**200 000 - San’at va gumanitar fanlar**
Ta’lim sohasi:	**210 000 - San’at**
Ta’lim yo‘nalishi:	**70211002 - Musiqa san’ati**
	70210901 – Bastakorlik san’ati

TOSHKENT – 2024

<table>
<tr><td colspan="2">Fan/modul kodi
ZAG1205</td><td>O‘qu vyili
2024-2025</td><td>Semestr
3-4</td><td colspan="2">ECTS-Kreditlar
5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fan/modul turi
Majburiy</td><td colspan="2">Ta’lim tili
O‘zbek/rus</td><td colspan="2">Haftadagi dars soatlari
2</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td colspan="2">Fanning nomi</td><td>Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)</td><td>Mustaqil ta’lim (soat)</td><td>Jami yuklama (soat)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Zamonaviy garmoniya</td><td>60</td><td>90</td><td>150</td></tr>
</table>

2.

I. Fanning mazmuni

Magistratura bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur – Bastakorlik san’ati, Musiqa san’ati, Dirijyorlik (akademik xor dirijyoligi, o‘zbek xalq cholg‘u orkestri dirijyorligi, opera-simfoniya dirijyorligi, harbiy orkestr dirijyorligi), Cholg‘u ijrochiligi (fortepiano (organ), torli cholg‘ular, xalq cholg‘ulari, puflama va zarbli cholg‘ular) mutaxassisliklari bo‘yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo‘ljallangan. Dastur Malaka talablariga binoan san’at sohasida magistrlar tayyorlash o‘quv rejalari asosida tuzilgan va undan ishchi o‘quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi.

Zamonaviy garmoniya fani ixtisoslik fani xisoblanadi. Mazkur fan o‘quv jarayonida XX-XXI asr musiqa san’ati rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; yangi polifonik faktura va shakli, garmoniyaning uslubiy tizimlari, shakllarining an’anaviy va modifikatsiyalashgan shakllarning o‘rganib borilishi katta ahamiyatga egadir. Ushbu fanda o‘zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o‘ynaydi.

Fanni o‘qitishdan maqsad – zamonaviy musiqa san’atida garmoniya, o‘ziga xosligini o‘rganishdan iborat.

Fanning vazifalari – talabalar musiqiy dunyoqarashini kengaytirish va boyitish, zamonaviy ijodkorlar asarlarini ularga xos bo‘lgan xususiyatlari bilan birgalikda o‘rganish; XX-XXI asrlar musiqiy namunalarining o‘tgan davr garmoniya, polifoniya va kompozitsiyasi bilan o‘xshashlik yoki farq qiluvchi xususiyatlarini aniqlash, zamonaviy musiqani tahlil qilishning amaliy ko‘nikmalarini shakllantirib, tahlil etilayotgan asarni tanqidiy baholashni o‘rganishdir.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Zamonaviy garmoniya fani ixtisoslik fani xisoblanadi. Mazkur fan o'quv jarayonida XX-XXI asr musiqa san'ati rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; yangi faktura va shakli, garmoniyaning uslubiy tizimlari, shakllarining an'anaviy va modifikatsiyalashgan shakllarning o'rganib borilishi katta ahamiyatga egadir. Ushbu fanda o'zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

3-SEMESTR

Zamonaviy garmoniya tavsifi.

1-Mavzu: Zamonaviy garmoniya tushunchasi. Tor va keng ta'rifi.

Zamonaviy garmoniyaning manbalari va asosiy qoidalari. Zamonaviy musiqada vertikalning tuzilishi. Garmonik tuzulmalarning asosiy turlari: akkord va sonor; polimelodik akkordlar. Akkordlarning tasnifi. Mono va poliakkordlar. Zamonaviy akkordning tuzilishi tamoyillari.

Zamonaviy garmoniyasida tizimlari.

2-Mavzu: Lad va tovushqator tizimi, O'zbekiston kompozitorlik ijodiyotida mikroxromatika.

XX asr musiqasida lad va tovushqator tizimining kengayishi va boyitilishi. Kengayish yo'llari. Lad va tovushqator tizimining tasniflash asoslari. Qat'iy diatonika, kengaytirilgan diatonika, qat'iy xromatika, erkin xromatika, mikroxromatika. Ladning shakllanish xususiyatlari va ifodali imkoniyatlari. Mikroxromatikaning G'arb va Sharq musiqasi tizimidagi ahamiyati hamda O'zbekiston kompozitorlari asarlaridagi amaliy ko'rinishi.

3-Mavzu: Tonallik.

Tonallik tushunchasining evolyutsiyasi: "tonallik" tushunchasining ma'noviy hajmi kamayishi. Tonal strukturalarning tasniflanishi (tovushqatorlar va ichki tuzilishi nuqtai nazaridan).

4-Mavzu: Funktsional tizim.

Uning tovush tarkibi bilan taalluqligi, funktsional taqsimlanishning turli darajaligi; ikki asosiy funktsiya mavjudligi – T va notonika; tonal markazining ta'rifi, funktsiyalarning o'zaro aloqalari.

5-Mavzu: Politonallik.
Uning ta'rifi, shakllanish sharoitlari va asosiy ko'rinishlari, hamda zamonaviy asarlarida ko'llanilishi.

6-Mavzu: Atonallik.
Ta'rif, garmonik asosi, mavzular. Atonallik, Tonallik va Politonallik orasidagi farqi.

7-Mavzu: Dodekafoniya.
Dodekafoniyaning seriya, uning turlari va rivojlvnishi, bayon etish yo'llari, garmoniya.

4-SEMESTR

XX asr musiqasining garmonik-uslubiy tizimlari.

8-Mavzu: Xindemitning garmonik tizimi.
Uning husisiyatlari va asarlarida ko'llanilishi.

9-Mavzu: Messian garmonik tizimlari.
Uning husisiyatlari va asarlarida ko'llanilishi.

10-Mavzu: S.Prokofevning garmoniyasi.
Uning asarlarida akkordlarning turlari va tuzilishi.

11- Mavzu: B.Bartokning garmoniyasi.
Uning asarlarida milliy lad-ohang tomonlarini aks ettirilishi.

12 – Mavzu: O'zbekiston kompozitorlari ijodida zamonaviy garmoniya (1970-2000-yillar).
Yangi estetik va badiiy tamoyillar tasdiqlanishi, kupovozlilik sohasida polifonik, garmonik, geterofonik uslublar rivojlanishi va ularning turli ko'rinishlarda birgalikda ko'llanishi.

13 – Mavzu: An'anaviy ijrochilikga xos usullarni (organ punkti, geterofoniya) kuy ovozlikning fakturasida ko'llanishi.

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar o'quv rejada kursatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Zamonaviy garmoniya" tushunchasi. Tor va keng ta'rifi. "Zamonaviy garmoniyaning" manbalari va asosiy qoidalari.

2. Zamonaviy musiqada tovushqator va lad muammosi.
3. Tonallik.
4. Politonallik: shakllanish sharoitlari va asosiy ko‘rinishlari.
5. Dodekafoniya.
6. XX asr musiqasining garmonik- uslubiy tizimlari: Xindemit, Messian garmonik tizimlari. S. Prokof’evning garmoniyasi. B. Bartokning garmoniyasi.
7. Zamonaviy garmoniya - O‘zbekiston kompozitorlar ijodida (70-90y.).

Barcha m’aruza va amaliy mavzular bo‘yicha yakka mashg‘ulotlar o‘tkazish ham mo‘ljallangan (musiqashunoslar va bastakorlar uchun).

Seminar mashg‘ulotlaruchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Lad va tovushqator tizimi, O‘zbekiston kompozitorlik ijodiyotida mikroxromatika.
2. Funktsional tizim.
3. Atonallik.
4. XX asr musiqasining garmonik- uslubiy tizimlari: Xindemit, Messian garmonik tizimlari. S. Prokof’evning garmoniyasi. B. Bartokning garmoniyasi.
5. Zamonaviy garmoniya - O‘zbekiston kompozitorlar ijodida (70-90y.).

III. Mustaqil ta’limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta’limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o‘quv qo‘llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo‘yicha fanlar boblari va mavzularini o‘rganish;
- tarqatma materiallar bo‘yicha ma’ruzalar qismini o‘zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o‘rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o‘rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog‘liq bo‘lgan fanlar bo‘limlari yoki mavzularini chuqur o‘rganish;
- faol o‘qitish uslubidan foydalaniladigan o‘quv mashg‘ulotlari (ishbilar o‘yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta’limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta’lim resurslaridan, ta’lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg‘armasidan, repetitoriylardan, o‘quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

	IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar: Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. "Zamonaviy garmoniya" tushunchasi. Tor va keng ta'rifi. Zamonaviy garmoniyaning manbalari va asosiy qoidalari. 2. Zamonaviy akkord. 3. Zamonaviy akkordni fonizm jixatlari. 4. Zamonaviy akkordni funktsionalligi 5. Zamonaviy musiqada tovushqator va lad muammosi. 6. Diatonik ladlar va lad tuzulmalari. 7. Simmetrik ladlar. 8. Tonallik. 9. Tonal strukturalarning tasniflanishi (tovushqatorlar va ichki tuzilishi nuqtai nazaridan). 10. Funktsional tizim. 11. Kengatirilgan tonallik. 12. Xromatik tonallik. 13. Politonallik: shakllanish sharoitlari va asosiy ko'rinishlari. 14. Modallik. 15. Neomodallik. 16. Modal ko'p ovozlik. 17 . Atonallik. 18. Dodekafoniya. 19. XX asr musiqasining garmonik- uslubiy tizimlari: Xindemit, Messian garmonik tizimlari. S. Prokof'evning garmoniyasi. B. Bartokning garmoniyasi. 20. Zamonaviy garmoniya - O'zbekiston kompozitorlar ijodida (70-90y.).
3.	**V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari** **Talaba bilishi kerak:** • lad-tovushqator materiallari: tonallik; atonallik; dodekafoniya, seriallik haqida tasavvurga ega bo'lishi; • XX - XXI asr musiqasida garmonik vertikalning tashkil etishini; • zamonaviy kompozitsiya tamoyillarini haqida tasavvurga ega bo'lish kerak; • zamonaviy musiqa garmonik tizimlar, polifoniya usul va shakllarning tahlili bilishi va ulardan foydalana olishi; • turli xil uslublarda garmonik tuzilmalarini bastalash va ijodiy faoliyatda foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaolkeys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash;

	• taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o‘rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og‘zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o‘tkazilishi mumkin. **Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.** Talabalar bilimini nazorat qilish o‘quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat o‘tkaziladi. Oraliq nazorati – reja asosida o‘tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko‘rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o‘tkaziladi. Yakuniy nazorat – reja asosida o‘tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og‘zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo‘ladi va qo‘shimcha ikkita savol berilishi mumkin).
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Azimova A.N. Garmoniya. Nazariy kurs. - T., 2004. 2. A.Azimova A.N., Ibragimova Sh.E. Zamonaviy garmoniya. O‘zbekiston kompozitorlari ijodiyotida akkordlar tarkibi. – T., 2015. 3. Abdikayuova G. Zamonaviy garmoniya. O‘zbekiston kompozitorlari ijodiyotida faktura. - T., 2015. 4. Dosmatov H. Zamonaviy garmoniya. O‘zbekiston kompozitorlari ijodiyotida sonorizm. – T., 2015. 5. Mirtalipova I.M. Zamonaviy garmoniya. O‘zbekiston kompozitorlari ijodiyotida mikroxromatika. – T., 2015. 6. Nuritdinova H. Zamonaviy garmoniya. O‘zbekiston kompozitorlari ijodiyotida modallik. – T., 2016. 7. Harvard Dictionary of Music. Cambridge, Mass., 2003. 8. Теория современной композиции. Сб. ст. - М., 2007. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o‘rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. PF-26.05. 2020. 2. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida. PQ-4038 28 noyabr 2018.

3. 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasi.
4. Бершадская Т. Лекции по гармонии. - Л., 1985.
5. Григорьев С. Теоретический курс гармонии. - М., 1981.
6. Гуляницкая Н. Введение в современную гармонию. - М., 1984.
7. Закржевская С. Гармония в творчестве композиторов Узбекистана, Таджикистана и Туркмении. - Т., 1979.
8. Закржевская С. Вопросы гармонии. Материалы лекций, методические замечания. - Т., 1991.
9. Мальберг И., Хасанов А. Модальность в курсе преподавания гармонии и ее претворение на основе узбекской монодии. - Т., 2007.
10. Мюллер Т. Гармония. - М., 1982.
11. Холопов Ю. Очерки современной гармонии. - М., 1974.

Axborot manbalari

1. http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiqa
2. www musika uz
3. http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami
4. http://www.youtube.com
5. http://www.ziyonet.uz
6. http://nlib.org.ua/parts/books.htm
7. http://www.classic-music.ru
8. http://mus-info.ru
9. http://notes.tarakanov.net/
10. https://www.belcanto.ru/
11. http://www.cultinfo.ru
12. https://cyberleninka.ru/article/

70211502-Cholg‘u ijrochiligi: puflama va zarbli cholg‘ular
70211301- Dirijyorlik (estrada orkestri dirijyorligi)

Fan/modul kodi		O‘quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar	
ZAG1103		2024-2025	1	3	
Fan/modul turi		Ta’lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy		O‘zbek/rus		2	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Zamonaviy garmoniya		30	60	90

2.

I. Fanning mazmuni

Magistratura bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur – Bastakorlik san’ati, Musiqa san’ati mutaxassisliklari bo‘yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo‘ljallangan. Dastur Malaka talablariga binoan san’at sohasida magistrlar tayyorlash o‘quv rejalari asosida tuzilgan va undan ishchi o‘quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi.

Zamonaviy garmoniya fani ixtisoslik fani xisoblanadi. Mazkur fan o‘quv jarayonida XX-XXI asr musiqa san’ati rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; yangi polifonik faktura va shakli, garmoniyaning uslubiy tizimlari, shakllarining an’anaviy va modifikatsiyalashgan shakllarning o‘rganib borilishi katta ahamiyatga egadir. Ushbu fanda o‘zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o‘ynaydi.

Fanni o‘qitishdan maqsad – zamonaviy musiqa san’atida garmoniya, o‘ziga xosligini o‘rganishdan iborat.

Fanning vazifalari – talabalar musiqiy dunyoqarashini kengaytirish va boyitish, zamonaviy ijodkorlar asarlarini ularga xos bo‘lgan xususiyatlari bilan birgalikda o‘rganish; XX-XXI asrlar musiqiy namunalarining o‘tgan davr garmoniya, polifoniya va kompozitsiyasi bilan o‘xshashlik yoki farq qiluvchi xususiyatlarini aniqlash, zamonaviy musiqani tahlil qilishning amaliy ko‘nikmalarini shakllantirib, tahlil etilayotgan asarni tanqidiy baholashni o‘rganishdir.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O‘rganiladigan mavzular doirasi. Fan o‘rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog‘liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So‘nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to‘plamlari bilan yaqindan tanishish.

Zamonaviy garmoniya fani ixtisoslik fani xisoblanadi. Mazkur fan o‘quv jarayonida XX-XXI asr musiqa san’ati rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; yangi faktura va shakli, garmoniyaning uslubiy tizimlari, shakllarining an’anaviy va modifikatsiyalashgan shakllarning o‘rganib borilishi katta ahamiyatga egadir. Ushbu fanda o‘zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o‘ynaydi.

Zamonaviy garmoniya tavsifi.

1-Mavzu: Zamonaviy garmoniya tushunchasi. Tor va keng ta’rifi.

Zamonaviy garmoniyaning manbalari va asosiy qoidalari. Zamonaviy musiqada vertikalning tuzilishi. Garmonik tuzulmalarning asosiy turlari: akkord va sonor; polimelodik akkordlar. Akkordlarning tasnifi. Mono va poliakkordlar. Zamonaviy akkordning tuzilishi tamoyillari.

Zamonaviy garmoniyasida tizimlari.

2-Mavzu: Lad va tovushqator tizimi, O'zbekiston kompozitorlik ijodiyotida mikroxromatika.

XX asr musiqasida lad va tovushqator tizimining kengayishi va boyitilishi. Kengayish yo'llari. Lad va tovushqator tizimining tasniflash asoslari. Qat'iy diatonika, kengaytirilgan diatonika, qat'iy xromatika, erkin xromatika, mikroxromatika. Ladning shakllanish xususiyatlari va ifodali imkoniyatlari. Mikroxromatikaning G'arb va Sharq musiqasi tizimidagi ahamiyati hamda O'zbekiston kompozitorlari asarlaridagi amaliy ko'rinishi.

3-Mavzu: Tonallik.

Tonallik tushunchasining evolyutsiyasi: "tonallik" tushunchasining ma'noviy hajmi kamayishi. Tonal strukturalarning tasniflanishi (tovushqatorlar va ichki tuzilishi nuqtai nazaridan).

4-Mavzu: Funktsional tizim.

Uning tovush tarkibi bilan taalluqligi, funktsional taqsimlanishning turli darajaligi; ikki asosiy funktsiya mavjudligi – T va notonika; tonal markazining ta'rifi, funktsiyalarning o'zaro aloqalari.

5-Mavzu: Politonallik.

Uning ta'rifi, shakllanish sharoitlari va asosiy ko'rinishlari, hamda zamonaviy asarlarida ko`llanilishi.

6-Mavzu: Atonallik.

Ta'rif, garmonik asosi, mavzular. Atonallik, Tonallik va Politonallik orasidagi farqi.

7-Mavzu: Dodekafoniya.

Dodekafoniyaning seriya, uning turlari va rivojlvnishi, bayon etish yo'llari, garmoniya.

XX asr musiqasining garmonik-uslubiy tizimlari.

8-Mavzu: Xindemitning garmonik tizimi.

Uning husustyatlari va asarlarida ko'llanilishi.

9-Mavzu: Messian garmonik tizimlari.

Uning husustyatlari va asarlarida ko'llanilishi.

10-Mavzu: S.Prokofevning garmoniyasi.

Uning asarlarida akkordlarning turlari va tuzilishi.

11- Mavzu: B.Bartokning garmoniyasi.
Uning asarlarida milliy lad-ohang tomonlarini aks ettirilishi.

12 – Mavzu: O'zbekiston kompozitorlari ijodida zamonaviy garmoniya (1970-2000-yillar).
Yangi estetik va badiiy tamoyillar tasdiqlanishi, kupovozlilik sohasida polifonik, garmonik, geterofonik uslublar rivojlanishi va ularning turli ko'rinishlarda birgalikda ko'llanishi.

13 – Mavzu: An'anaviy ijrochilikga xos usullarni (organ punkti, geterofoniya) kuy ovozlikning fakturasida ko'llanishi.

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar o'quv rejada kursatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Zamonaviy musiqada tovushqator va lad muammosi.
2. Tonallik.
3. Politonallik: shakllanish sharoitlari va asosiy ko'rinishlari.
4. Dodekafoniya.
5. XX asr musiqasining garmonik- uslubiy tizimlari: Xindemit, Messian garmonik tizimlari. S. Prokof'evning garmoniyasi. B. Bartokning garmoniyasi.

Barcha m'aruza va amaliy mavzular bo'yicha yakka mashg'ulotlar o'tkazish ham mo'ljallangan (xor dirijyoligi va opera-simfoniya dirijyorligi uchun).

Seminar mashg'ulotlaruchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Lad va tovushqator tizimi.
2. Tonallik.
3. Dodekafoniya.
4. Messian garmonik tizimlari.
5. O'zbekiston kompozitorlari ijodida zamonaviy garmoniya (1970-2000-yillar).

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:
- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;

	- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish; - faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.). Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi. **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:** Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. "Zamonaviy garmoniya" tushunchasi. Tor va keng ta'rifi. Zamonaviy garmoniyaning manbalari va asosiy qoidalari. 2. Zamonaviy akkord. 3. Zamonaviy akkordni fonizm jixatlari. 4. Zamonaviy akkordni funktsionalligi 5. Zamonaviy musiqada tovushqator va lad muammosi. 6. Diatonik ladlar va lad tuzulmalari. 7. Simmetrik ladlar. 8. Tonallik. 9. Tonal strukturalarning tasniflanishi (tovushqatorlar va ichki tuzilishi nuqtai nazaridan). 10. Funktsional tizim. 11. Kengatirilgan tonallik. 12. Xromatik tonallik. 13. Politonallik: shakllanish sharoitlari va asosiy ko'rinishlari. 14. Modallik. 15. Neomodallik. 16. Modal ko'p ovozlik. 17 . Atonallik. 18. Dodekafoniya. 19. XX asr musiqasining garmonik- uslubiy tizimlari: Xindemit, Messian garmonik tizimlari. S. Prokof'evning garmoniyasi. B. Bartokning garmoniyasi. 20. Zamonaviy garmoniya - O'zbekiston kompozitorlar ijodida (70-90y.).
3.	**V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari** **Talaba bilishi kerak:** • lad-tovushqator materiallari: tonallik; atonallik; dodekafoniya, seriallik haqida tasavvurga ega bo'lishi; • XX - XXI asr musiqasida garmonik vertikalning tashkil etishini; • zamonaviy kompozitsiya tamoyillarini haqida tasavvurga ega bo'lish kerak;

	• zamonaviy musiqa garmonik tizimlar, polifoniya usul va shakllarning tahlili bilishi va ulardan foydalana olishi; • turli xil uslublarda garmonik tuzilmalarini bastalash va ijodiy faoliyatda foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaolkeys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin. **Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.** Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat o'tkaziladi. Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi. Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).
6.	**Asosiy adabiyotlar** 9. Azimova A.N. Garmoniya. Nazariy kurs. - T., 2004. 10. A.Azimova A.N., Ibragimova Sh.E. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida akkordlar tarkibi. – T., 2015. 11. Abdikayuova G. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida faktura. - T., 2015. 12. Dosmatov H. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida sonorizm. – T., 2015. 13. Mirtalipova I.M. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida mikroxromatika. – T., 2015. 14. Nuritdinova H. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida modallik. – T., 2016.

	15.Harvard Dictionary of Music. Cambridge, Mass., 2003. 16.Теория современной композиции. Сб. ст. - М., 2007. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 12.Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o‘rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. PF-26.05. 2020. 13.Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida. PQ-4038 28 noyabr 2018. 14.2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasi. 15.Бершадская Т. Лекции по гармонии. - Л., 1985. 16.Григорьев С. Теоретический курс гармонии. - М., 1981. 17.Гуляницкая Н. Введение в современную гармонию. - М., 1984. 18.Закржевская С. Гармония в творчестве композиторов Узбекистана, Таджикистана и Туркмении. - Т., 1979. 19.Закржевская С. Вопросы гармонии. Материалы лекций, методические замечания. - Т., 1991. 20.Мальберг И., Хасанов А. Модальность в курсе преподавания гармонии и ее претворение на основе узбекской монодии. - Т., 2007. 21. Мюллер Т. Гармония. - М., 1982. 22. Холопов Ю. Очерки современной гармонии. - М., 1974. **Axborot manbalari** 13.http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiqa 14.www musika uz 15.http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami 16.http://www.youtube.com 17.http://www.ziyonet.uz 18.http://nlib.org.ua/parts/books.htm 19.http://www.classic-music.ru 20.http://mus-info.ru 21.http://notes.tarakanov.net/ 22.https://www.belcanto.ru/ 23.http://www.cultinfo.ru 24.https://cyberleninka.ru/article/
7.	**O‘zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san’ati instituti Kengashida muhokama etilgan va tasdiqlangan** **202_4_ -yil “_30_” _avgust_dagi _1_-sonli bayonnoma**
8.	**Fan/modul’ uchun mas’ullar:**

	N.T.Xamdamova – O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti "Musiqiy nazariy va tarixiy fankar" kafedrasi katta o'qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** T.Yu. Davidova – O'zDK, "Musiqa nazariyasi" kafedrasi dotsenti, s.f.n.